

FM: Aprīlī vērojams būtisks nodokļu ieņēmumu pieaugums

Publicēts: 26.05.2021.

[Jaunami](#)

[Tautsaimniecības analīze](#)

Atbilstoši Valsts kases datiem par konsolidētā kopbudžeta izpildi šā gada pirmajos četros mēnešos izdevumi kopbudžetā par 674 miljoniem eiro pārsniedza ieņēmumus, kamēr pērn attiecīgajā periodā kopbudžetā deficīts bija būtiski zemāks jeb 11,3 miljoni eiro. Šā gada sākumā veikta nozīmīga līdzekļu izmaksa no valsts budžeta atbalsta veidā Covid-19 seku mazināšanai, līdz ar ko kopbudžeta izdevumi bija par 800,2 miljoniem eiro jeb 21% augstāki nekā pērn četros mēnešos, veidojot 4 605,1 miljonus eiro. 2021. gadam apstiprinātā atbalsta apjoms līdz 23. maijam jau sasniedza 3,4 miljardus eiro jeb 11,1% no IKP. Faktiski piešķirtā atbalsta apjoms janvārī-aprīlī veido 926 miljonus eiro, tostarp nepilni 800 miljoni eiro kopbudžeta izdevumos.

Ieņēmumu apjoms šā gada četros mēnešos kopbudžetā pieaudzis mērenāk, par 137,5 miljoniem eiro jeb 3,6%, un sasniedza 3 931,1 miljonu eiro. Savukārt nodokļu ieņēmumi kopbudžetā četros mēnešos, salīdzinot ar 2020. gada attiecīgo periodu, pieauguši straujāk – par 168,9 miljoniem eiro jeb 5,9% un veidoja 3 020,1 miljonu eiro. Straujš nodokļu ieņēmumu pieaugums vērojams aprīlī. Ja pirmajos trijos mēnešos nodokļu ieņēmumi kopbudžetā saņemti tuvu 2020. gada attiecīgā perioda līmenim, tad aprīlī tie iekasēti jau par 174,8 miljoniem eiro jeb 25,4% vairāk nekā pērnā gada aprīlī.

Mazinot Covid-19 ierobežojumus un atjaunojoties ekonomiskajai aktivitātei, pievienotās vērtības nodokļa (PVN) ieņēmumi aprīlī pieauguši par 59,3 miljoniem eiro jeb 32,7%, akcīzes nodokļa ieņēmumi par 16,8 miljoniem eiro jeb 21%, sociālās apdrošināšanas iemaksas kopbudžetā par 16,3 miljoniem eiro jeb 6,8% un uzņēmuma ienākuma nodokļa (UIN) ieņēmumi par 15,8 miljoniem eiro jeb 49,6%. Aprīlī atbilstoši Valsts ieņēmumu dienesta datiem lielākais pieaugums nodokļu ieņēmumos vērojams tirdzniecības un apstrādes rūpniecības nozarēs, arī IT un veselības aprūpes nozarēs. Ierobežojumu mazināšana tirdzniecības nozarē pozitīvi atsaucās uz PVN ieņēmumiem. Gada sākumā tirdzniecībā situāciju vēl nevarēja vērtēt kā labvēlīgu, tomēr jau martā mazumtirdzniecības apgrozījums faktiskajās cenās bija par 4,6% augstāks nekā 2020. gada martā. Apstrādes rūpniecības samaksāto nodokļu pieaugumu sekmēja tieši datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanas nozare, kas pozitīvi izcēlusies citu nozaru starpā, aprīlī nozīmīgi kāpinot nomaksātā UIN apjomu.

Nodokļu ieņēmumi kopbudžetā pārsnieguši arī plānoto apmēru. Ieņēmumu plāns janvārī-aprīlī tika pārsniegts par 163,4 miljoniem eiro jeb 5,7%. Detalizētu analīzi pa nodokļu veidiem šobrīd ierobežo vienotā nodokļu konta ieviešana ar šā gada 1. janvāri, jo daļa no iemaksājamiem nodokļiem līdz mēneša beigām paliek nesadalīta pa nodokļu veidiem. Tādējādi aprīļa beigās vienotajā nodokļu kontā nesadalītā summa ir 228,4 miljoni eiro. Šie nesadalītie nodokļu maksājumi pa veidiem un kopbudžeta līmeņiem tiks attiecināti turpmākajos mēnešos pēc to sasaistes ar attiecīgām deklarācijām. Nesadalīto nodokļu ieņēmumu apjoms četros mēnešos ietekmējis valsts speciālā budžeta ieņēmumu apjomu, kur daļa sociālo apdrošināšanas iemaksu vēl nav pārdalītas, tādējādi speciālajā budžetā veidojot 147,5 miljonu eiro deficītu, kas ir par 136,4 miljoniem eiro vairāk nekā pērn. Savukārt pašvaldību budžetā no saņemtā iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) tika ieskaitīti 370,6 miljoni eiro jeb 27,8% no gada plāna, kas ir par 29,3 miljoniem eiro mazāk nekā tika plānots četriem mēnešiem. Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2021.gadam" pašvaldībām ir garantēta IIN prognozes izpilde, līdz ar to pašvaldību budžetos tiks ieskaitīta visa plānotā nodokļa summa. Četros mēnešos pašvaldību budžetā bija 71,8 miljonu eiro pārpalikums, par 53,4 miljoniem eiro mazāk nekā pērn attiecīgajā periodā.

Pārējās kopbudžeta ieņēmumu pozīcijās janvārī-aprīlī vērojams neliels samazinājums. Nenodokļu ieņēmumi pārskata periodā saņemti 159,1 miliona eiro apmērā un samazinājušies par 20,8 miljoniem eiro jeb 11,6%, salīdzinot ar 2020. gada četriem mēnešiem, ko noteica zemāki ieņēmumi no valsts kapitālsabiedrību dividenžu maksājumiem, arī augstais ieņēmumu līmenis pērn no noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas. Vienlaikus jāatzīmē, ka nenodokļu ieņēmumu samazinājums budžetā tika plānots un to ieņēmumi valsts pamatbudžetā par 18,4 miljoniem eiro jeb 18,1% pārsniedz plānu, galvenokārt saistībā ar iepriekš neplānotiem Valsts kases eiroobligāciju papildu emisijas prēmijas ieņēmumiem. Neliels samazinājums kopbudžetā bijis arī ieņēmumiem no ārvalstu finanšu palīdzības, kas sarukuši par 8,4 miljoniem eiro jeb 1,3%, veidojot 621,8 miljonus eiro.

Kopbudžeta izdevumu pieaugumu, salīdzinot ar 2020. gada pirmajiem četriem mēnešiem, galvenokārt noteica izmaksātais atbalsts Covid-19 seku mazināšanai tautsaimniecībai. Izdevumi pamatā veikti valsts budžeta līmenī, līdz ar ko valsts pamatbudžeta deficīts šajā periodā sasniedza 658,4 miljonus eiro.

Izmaksātais atbalsts Covid-19 seku mazināšanai visvairāk palielinājās kopbudžeta izdevumus sociāla rakstura maksājumiem. Šie izdevumi, kas tostarp veikti dažādiem pabalstiem, bija 1 933,1 miljons eiro, kas bija par 746,8 miljoniem eiro jeb 63% vairāk nekā pērn četros mēnešos. Izdevumu pieaugumu veidoja veiktās izmaksas nodarbināto dīkstāvē un algu subsīdijām, arī granti uzņēmumiem apgrozāmajiem līdzekļiem 355,7 miljonu eiro apmērā. Tāpat līdz aprīļa beigām 187 miljoni eiro izmaksāti ģimenēm ar bērniem 500 eiro pabalsta veidā un 109,4 miljoni eiro – pensionāriem un personām ar invaliditāti 200 eiro pabalstos. Savukārt izdevumi pensijām, ņemot vērā oktobrī veikto indeksāciju, palielinājušies par 47,8 miljoniem eiro jeb 6,1%.

Nozīmīgs pieaugums pārskata periodā bijis izdevumiem slimības pabalstiem, kas valsts speciālajā budžetā veikti 122,5 miljonu eiro apmērā, kas ir par 35,2 miljoniem eiro jeb 40,3% vairāk nekā 2020. gadā, ko noteica pieaugušais slimības pabalsta saņēmēju skaits, tostarp paplašinot iespējas iedzīvotājiem pieteikties pabalstam sakarā ar Covid-19. Atbilstoši Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) datiem 2020. gadā vidēji mēnesī izmaksāti 44,6 tūkstoši slimības pabalstu, bet 2021. gadā šis rādītājs pieaudzis līdz 62,3 tūkstošiem. 40% gadījumu šī atbalsta izmaksas bija saistītas ar Covid-19 radītu darbnespēju. Savukārt izdevumi bezdarbnieka pabalstiem pārskata periodā samazinājušies un janvāri-aprīli bija 46,2 miljoni eiro, kas ir par 8,5 miljoniem eiro jeb 15,6% mazāk nekā pērn attiecīgajā periodā, ko ietekmēja vidējā pabalsta apmēra samazinājums. Atbilstoši VSAA datiem pabalsta vidējais apmērs sarucis no 362 eiro pērn līdz 314 eiro vidēji šogad četros mēnešos. Tas saistīts ar izmaiņām likumdošanā, mainot bezdarbnieka pabalsta izmaksas ilgumu un apmēru, kas stājās spēkā ar 2020. gada 1. janvāri.

Kopbudžeta izdevumi atlīdzībai šā gada četros mēnešos veikti par 54,7 miljoniem eiro jeb 6,8% lielākā apmērā nekā pērn, veidojot 857,2 miljonus eiro. Pieaugumu lielākoties nodrošināja augstāki izdevumi veselības nozares un iekšlietu sistēmas darbinieku atlīdzības izmaksai, tostarp piemaksu veidā par darbu Covid-19 apstākļos. Nedaudz zem 2020. gada janvāra-aprīļa izdevumu līmeņa veikti izdevumi precēm un pakalpojumiem, kas samazinājušies par 5,1 miljonu eiro jeb 1,2% un veidoja 424,3 miljonus eiro.

Izdevumi subsīdijām un dotācijām veikti 2020. gada līmenī, jo to apmērs audzis tikai par 5,7 miljoniem eiro jeb 0,7%, sasniedzot 867 miljonus eiro. Jāatzīmē gan, ka izdevumi veselības nozares finansēšanai subsīdiju un dotāciju veidā, pamatā ārstniecības iestādēm, šā gada janvāri-aprīli palielinājušies par 144,4 miljoniem eiro jeb gandrīz 40% gan saistībā ar budžetā plānoto atalgojuma celšanu mediķiem, gan arī Covid-19 sakarā. Savukārt zemāki izdevumi bijuši Eiropas Savienības (ES) struktūrfondu un lauksaimniecības fondu īstenošanai, tāpat pērn aprīli 100 miljoni eiro tika piešķirti finanšu institūcijai ALTUM, kas attiecīgi iezīmē samazinājumu izdevumos šogad.

Tajā pašā laikā kapitālie izdevumi kopbudžetā samazinājušies par 29 miljoniem eiro jeb 11,8%. Tie veikti 216,9 miljonu eiro apmērā, bet zemāku apmēru nekā pērn četros mēnešos ietekmēja izdevumu samazinājums pašvaldībās ES investīciju projektiem, tāpat arī izdevumu samazināšanās valsts budžetā Nacionālajos bruņotajos spēkos.

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-aprili-verojams-butisks-nodoklu-ienemumu-pieaugums>